

Innst. S. nr. 67

(2001-2002)

Innstilling frå næringskomiteen om Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S og Svea Nord-prosjektet

St.prp. nr. 2 (2001-2002)

Til Stortinget

SAMANDRAG

Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S (SNSK) driver kullproduksjon på Svalbard og er største utmåls-haver på øygruppen. Staten eier 99,9 pst. av aksjene i selskapet.

Den norske kullvirksomheten på Svalbard står nå overfor et viktig veiskille. Driften i Svea Vest ble avvirket i oktober 2000. Gjenværende utvinnbare reserver i Gruve 7 ved Longyearbyen er små. En eventuell langsiktig videreføring av kulldriften vil måtte skje i Svea Nord. Alternativet er en styrt avvikling av kullvirksomhet i regi av SNSK.

Departementet går i proposisjonen inn for at SNSK gis grønt lys for åpning av regulær produksjonsdrift i Svea Nord etter det opplegg som er skissert i selskapets forretningsplan og omtalt i proposisjonen. Virksomheten skal foregå innen miljømessige rammebetingelser fastsatt av miljøvernmyndighetene på bakgrunn av en bred konsekvensutredning som er foretatt og i samsvar med reglene i Svalbardmiljøloven.

Norsk kullgruvedrift på Svalbard må etter departementets mening sees på som et sentralt element i en samlet norsk Svalbard-politikk, hvor også Svalbard-traktaten og ulike utenrikspolitiske hensyn spiller inn. Det foreslås derfor bevilget 150 mill. kroner i ny aksjekapital i selskapet. Midlene er forutsatt benyttet som egenkapital i et nyopprettet datterselskap utskilt fra SNSK. Dette nye selskapet vil disponere anlegg, eiendom og driftsrettigheter i Svea-området med tilhørende gjeld.

Pr. 30. juni 2001 hadde SNSK 265 ansatte, hvorav 183 fast ansatte og 82 vikarer/kortidsansatte. Kulldriften har gått med årlige underskudd og har vært opprettholdt med statsstøtte. Hovedårsaken til statsstøtten har tradisjonelt vært at gruvedriften har dannet basis for norsk næringsvirksomhet på Svalbard. Store Norske har pr. 30. juni 2001 brukt til sammen 885 mill. kroner

for å gjennomføre utbyggingen av Svea Nord Gruva, herunder 275 mill. kroner i statlige tilskudsbevilgninger 1999-2001. De undersøkelser som er gjennomført viser at Svea Nord-feltet har ressurser som vil kunne gi grunnlag for drift i 20-30 år med et produksjonsvolum mellom 1 og 2 mill. tonn årlig.

Departementet mener - på grunnlag av forretningsplanen som SNSK har lagt fram, de erfaringer som selskapet har høstet gjennom undersøkelsesdriften og den seneste tids prøvedrift med nytt produksjonsutstyr, samt de vurderinger som Hartmark Consulting har gjennomført - at man må kunne legge til grunn at en fortsatt kullgruvedrift i Svea-Nord-feltet vil kunne gjennomføres uten ytterligere statlig støtte. Virksomheten vil kunne gi avkastning på den egenkapital som det er nødvendig å tilføre for å fullfinansiere prosjektet.

Selskapets årsberetning og regnskap for 2000, slutt-rapporten fra Hartmark Consulting, Store Norskes konsekvensutredning og sluttdokumentet fra Sysselmannen følger som utrykte vedlegg til proposisjonen.

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, leiaren Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fosli og Aud Gaundal, frå Høgre, Silja Ekeland, Ivar Kristiansen og Michael Momyr, frå Framstegspartiet, Øystein Hedstrøm og Lodve Solholm, frå Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, frå Kristeleg Folkeparti, Olaf Gjedrem og May-Helen Møl-vær Grimstad og frå Senterpartiet, Marit Arnstad, viser til at St.prp. nr. 2 (2001-2002) inneheld forslag om at Store Norske Spitsbergen Kulkom-

pani A/S (SNSK) skal få halde fram med langsiktig koldrift på Svalbard og då lokalisert i Svea Nord-feltet.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Sosialistisk Venstreparti, viser til at bakgrunnen for at staten har engasjert seg så sterk i næringsverksemd på Svalbard er dei overordna mål for norsk Svalbardpolitikk.

Fleirtalet vil i den samanheng vise til Stortinget si handsaming av St.meld. nr. 9 (1999-2000) Svalbard, jf. Innst. S. nr. 196 (1999-2000), der utanrikskomiteen understreka at Svalbard si politiske og folkerettslege situasjon er eineståande i verdssamanheng. Noreg har eit særst stort ansvar i å utøva suvereniteten på øygruppa på ein måte som sikrar fred, stabilitet, vern av villmarksmiljøet og ein ansvarleg ressursforvaltning.

Fleirtalet oppfattar at framlegget frå Regjeringa om permanent koldrift på Svalbard lokalisert i Svea Nord-feltet er ein lekk i forvaltninga av dette ansvaret.

Fleirtalet har merka seg at det er ein føresetnad at drifta skal drivast utifrå bedriftsøkonomiske føresetnader og utan statleg tilskot i framtida. Vidare er det ein føresetnad at ein skal ta miljøomsyn både når det gjeld uttak, drift og skiping.

Eit anna fleirtal, alle unnateke medlemene frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merka seg at kvaliteten på kolet i Svea Nord-feltet er særst god og at det er av det reinaste som er på marknaden.

Dette fleirtalet har og merka seg at drifta ikkje vil gje meir synlege inngrep i natur, då all drift vil gå føre seg under overflata.

Dette fleirtalet viser til at ein har innført seglingsføreskrifter for segling i Akselsundet.

Dette fleirtalet har merka seg at konsekvensutgreiinga rundt desse spørsmåla viser at ein kan kjenne seg rimeleg trygg på at miljøomsyn og sikkerheita vert tekne godt vare på.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Sosialistisk Venstreparti, har òg merka seg at skal ein utøva den suverenitet som ligg til Noreg, jf. Svalbardtraktaten, er det viktig med eit allsidig næringsliv knyta til Longyearbyen. I så måte har alltid SNSK hatt ei særstilling utifrå den allsidige drifta denne verksemda har hatt heilt opp til våre dagar.

Fleirtalet har vidare merka seg at alternativet til at SNSK får starte permanent drift i Svea Nord-feltet, er ei styrt avvikling av koldrift på Svalbard.

Fleirtalet er av den meining at det er av stor betydning at Noreg tek i vare sine plikter etter Svalbardtraktaten. I denne samanheng er det viktig at samfunnet i Longyearbyen vert oppretthalde om lag slik det er i dag og vidareutvikla.

Ved at ein legg til rette for at SNSK kan halde fram verksemda si på Svalbard gjennom drift av Svea Nord-feltet vil ein vidareutvikle Svalbardsamfunnet. Noreg kan igjennom dette utøva suvereniteten på øygruppa på

ein måte som sikrar fred, stabilitet, vern av villmarksmiljøet og ein ansvarleg ressursforvaltning.

Eit anna fleirtal, alle unnateke medlemene frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er og av den meining at miljøomsyn er godt ivaretekne slik konsekvensanalyse viser. Kolet er av det reinaste på marknaden, det krevst lite energiforbruk til å frakte det til marknaden og mengda er marginal i den store samanheng.

Dette fleirtalet kan heller ikkje sjå at det skulle medføre store sikkerheitsproblem rundt seglinga ut Akselsundet med dei seglingsføreskriftene som er laga.

Dette fleirtalet vil vise til at Regjeringa vurderer om losplikta skal utvidast til å gjelde Svalbardområdet generelt. Dette fleirtalet vil elles oppmode Regjeringa om å vurdere om miljøtryggleiken blir betre ved losplikt spesielt for koltrafikken.

Dette fleirtalet meiner at det er rett at ein ikkje set eit tak på årleg uttak av kol i feltet, då det vil hindre verksemda i å ta dei naudsynte grep for å drive gruva etter bedriftsøkonomiske vilkår slik føresetnaden er.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Sosialistisk Venstreparti, er samd i framlegget til organisering av drifta, med at ein skil ut sjølve gruvedrifta i eit eige selskap Svea Nord Gruva A/S, heileigd av SNSK.

Fleirtalet viser til handsaminga av Budsjett-innst. S. nr. 8 (2001-2002) når det gjeld mogleg sal av staten sin aksjekapital i Svea Nord Gruva A/S, jf. St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 4 (2001-2002).

Fleirtalet stør derfor Regjeringa sitt framlegg om å løyve 150 mill. kroner til aksjekapital i Svea Nord Gruva A/S.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig å beholde bosettingen på Svalbard ut i fra flere hensyn. Disse medlemmer viser i denne sammenhengen til det interdepartementale Steinnes-utvalgets konklusjoner fra 1998. I rapporten som daværende næringsminister Lars Sponheim fikk overlevert, kan en lese at

"... det ikke er nødvendig å videreføre kulldriften for å opprettholde en bosetting og videreføre sentrale samfunnsfunksjoner i Longyearbyen."

(Steinnes-utvalget, 1998, side 56)

Disse medlemmer vurderer ut fra dette at kulldrift ikke er avgjørende for norsk suverenitetshevdelse og bosetting på Svalbard.

Disse medlemmer viser til at kull er en sterkt forurensende energikilde.

Disse medlemmer legger til grunn at en aktiv næringspolitikk må være rettet mot å utvikle og stimulere til anvendelse av fornuftige teknologier og produkter som markedet ikke kan levere. Kullkraft er ikke en slik teknologi, og målet om alternative og miljø-

vennlige energikilder brytes om man senker prisen på kull gjennom økt produksjon og økt tilbud av denne energiformen.

På denne bakgrunnen går disse medlemmer imot å bevilge 150 mill. kroner til utvidet aksjekapital til SNSK, og går inn for en avvikling av gruvedriften på Svalbard i løpet av en femårsperiode.

Disse medlemmer ønsker å opprettholde bosettingen på Svalbard gjennom å bruke kr 150 000 000 over 10 år til et fond som skal brukes til omstilling av Svalbardsamfunnet. Programmet skal blant annet støtte utvikling og kommersialisering av lønnsomme, forskningsbaserte, miljø-rettede produkter og prosesser på Svalbard. Disse medlemmer mener det bør tilstrebes å etablere næringsvirksomhet som dagens ansatte i SNSK skal kunne bekle gjennom nødvendig etter- og videreutdanning. I programmet skal minst ti prosent av midlene brukes til etter- og videreutdanning for tidligere ansatte i SNSK. Forskning og utvikling må prioriteres i programmet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget etablerer ikke varig kulldrift i Svea Nord. Stortinget ber Regjeringa i samarbeid med Store Norske Spitsbergen Kullkompani A/S avvikle gruvedriften i Svea Nord over en 5-årsperiode.

Stortinget ber Regjeringa om å iverksette et omstillingsprogram av Svalbardsamfunnet.

Stortinget ber Regjeringa sette ned en gruppe bestående av medlemmer fra lokalbefolkningen, Svalbard Næringsutvikling AS, Norges forskningsråd, SND, relevante forskningsmiljøer, markedsinstitutter, miljøorganisasjoner, forbrukerorganisasjoner, næringsliv fra Fastlands-Norge og evt. andre relevante miljøer for å utforme en programskisse som blant annet tar hensyn til krav om i) utvikling og anvendelse av miljøvennlige produkter og/eller prosesser, og ii) kommersialisering.

Stortinget ber Regjeringa komme tilbake til Stortinget med det økonomiske opplegget på egnet måte."

Komiteens medlem fra Senterpartiet er betenkt over de miljømessige konsekvenser videre kulldrift på Svalbard har, både for lokalt og globalt klima.

Dette medlem vil, etter en samlet avveining, likevel gå inn for drift i Svea Nord. Dette medlem viser til SNSKs betydning for Svalbardsamfunnet og for norsk tilstedeværelse på øygruppen. Det er naturlig å se dette i en historisk, kulturell og samfunnsmessig sammenheng, og dette taler for fortsatt kulldrift.

Dette medlem er ikke tilfreds med at sikkerheten ved utskipingen fra Svea Nord kun skal ivaretaes gjennom seilingsforskrifter i Akselsundet. Det arktiske miljøet er svært sårbart, og en skipsulykke i dette området kan få svært dramatiske konsekvenser. Dette

gjelder ikke bare for kullskiping, men også for annen skipstrafikk på Svalbard.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

"Losplikten gjøres gjeldende for Svalbard. Regjeringen bes fremme en egen sak for hvordan dette skal organiseres og finansieres."

"Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med sak om sikkerhet til sjøs på Svalbard."

"Regjeringen bes sette krav til fraktoperatørene på Svalbard om å benytte marin diesel etter en eventuell overgangsordning."

UTSEGN FRÅ UTANRIKSKOMITEEN

Komiteen si utkast til innstilling ble 6. desember oversendt utanrikskomiteen til utsegn. Utanrikskomiteen har følgjande utsegn i saken:

"Utenrikskomiteen viser til St.meld. nr. 9 (1999-2000) og til Innst. S. nr. 196 (1999-2000), jf. bl.a. innstillingens side 13 hvor spørsmålet om gruvedrift behandles. Utenrikskomiteen ga i denne innstillingen omfattende merknader som gjennom Stortingets behandling ga viktige føringer og rammer for norsk Svalbardpolitikk. Innstillingen bekreftet de overordnede mål og virkemidler i Svalbardpolitikken, og at "den overordnede målsetting måtte ligge til grunn for all sektorpolitikk på øygruppa", jf. side 8. Utenrikskomiteen vil fortsatt understreke betydningen av en helhetlig vurdering av, tilnærming til og koordinering av Svalbardpolitikken.

Utenrikskomiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, er enig i at norsk gruvedrift på Svalbard bør være bedriftsøkonomisk lønnsom. Spørsmålet om en eventuell avvikling må imidlertid også vurderes ut fra andre kriterier. Flertallet legger derfor avgjørende vekt på uttalelsen i proposisjonen på side 10 at ved vurdering av en eventuell avvikling "vil staten som eier måtte foreta en grundig og helhetlig vurdering av hvorledes norske interesser på Svalbard best kan ivaretas, også i forhold til Svalbardtraktaten". En slik vurdering må omfatte bl.a. virkningene for de overordnede mål for Svalbardpolitikken som suverenitetsutøvelsen, ro og stabilitet i området, opprettholdelse av norske samfunn av en viss størrelse, og andre forhold, som utenrikspolitiske og miljømessige hensyn og statlige eierinteresser, særlig i forhold til Svea.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til innstillingen fra næringskomiteen, hvor komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti går imot å bevilge 150 mill. kroner til utvidet aksjekapital til SNSK, og av miljøhensyn går inn for en avvikling av den norske gruvedriften på Svalbard i løpet av en femårsperiode. Disse medlemmer viser til Steinnes-utvalget fra 1998 som konkluderer med at det ikke er nødvendig å videreføre kulldriften for å opprettholde en bosetting og videreføre sentrale samfunnsfunksjoner i Longyearbyen.

FORSLAG FRÅ MINDRETAL**Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:***Forslag 1*

Stortinget etablerer ikke varig kulldrift i Svea Nord. Stortinget ber Regjeringa i samarbeid med Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S avvikle gruvedrifta i Svea Nord over en 5-årsperiode.

Stortinget ber Regjeringa om å iverksette et omstillingsprogram av Svalbardsamfunnet.

Stortinget ber Regjeringa sette ned en gruppe bestående av medlemmer fra lokalbefolkningen, Svalbard Næringsutvikling AS, Norges forskningsråd, SND, relevante forskningsmiljøer, markedsinstitutter, miljøorganisasjoner, forbrukerorganisasjoner, næringsliv fra Fastlands-Norge og evt. andre relevante miljøer for å utforme en programskisse som blant annet tar hensyn til krav om i) utvikling og anvendelse av miljøvennlige produkter og/eller prosesser, og ii) kommersialisering.

Stortinget ber Regjeringa komme tilbake til Stortinget med det økonomiske opplegget på egnet måte.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 2*

Losplikten gjøres gjeldende for Svalbard. Regjeringen bes fremme en egen sak for hvordan dette skal organiseres og finansieres.

Forslag 3

Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med sak om sikkerhet til sjøs på Svalbard.

Forslag 4

Regjeringen bes sette krav til fraktooperatørene på Svalbard om å benytte marin diesel etter en eventuell overgangsordning.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjere følgjande

v e d t a k

om Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S og Svea Nord-prosjektet:

I

På statsbudsjettet for 2001 blir det gjort følgjande endringer:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
951	90 (ny)	Nærings- og handelsdepartementet Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS Aksjekapital, bevilges med	150 000 000

II

Stortinget samtykker i at Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S igangsetter drift i Svea Nord-feltet på Svalbard, etter det opplegg som er skissert i selskapets forretningsplan og som er omtalt i proposisjonen.

Oslo, i næringskomiteen, den 13. desember 2001

Olav Akselsen
leiar

Lodve Solholm
ordførar

Ivar Kristiansen
sekretær